

ПОВЕДІНКОВІ КОРЕЛЯТИ ОСОБИСТОСТІ ТА САМОРОЗКРИТТЯ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Вирішення питання, як проявляються особистісні риси, характерні для людини, у віртуальному просторі все більше цікавить сучасних дослідників. При аналізі психологічних проблем дослідники з самого початку постулювали, що у віртуальному просторі суттєво змінюється психічна феноменологія, і поведінка особистості структурується по іншому, ніж в просторі реального спілкування та спільної діяльності.

Проведене нами дослідження полягало в оцінці поведінки та особливостей інтернет комунікації групи ІТ фахівців на основі моделі Великої п'ятірки. Досліджувана вибірка складалася із фахівців ІТ, які спілкувалися між собою тривалий час в соціальній мережі та тематичних зустрічах, які не були визначенні професійною діяльністю, а стосувалися широкого кола їхніх різноманітних пізнавальних інтересів та уподобань.

В розумінні особистості ми виходимо з базових положень концепції рис і визначаємо особистість як динамічну та структуровану організацію характеристик, які відрізняють особу та зумовлюють усталені (габітуальні) патерни пізнання, мотивації, емоцій та поведінки в різних ситуаціях. В моделі **Великої п'ятірки** особистість розкривається за допомогою основних рис: *відкритість до досвіду, добросовісність, екстраверсія, доброзичливість, нейротизм*. Наші роздуми та планування дослідження спрямовані на вивчення взаємозв'язку між п'ятьма особистісними вимірами і поведінкою під час спілкування в соціальних мережах та під час тематичних інтернет зустрічей у порівнянні із проявами рис в реальному спілкуванні.

Гіпотетично, що обрані п'ять характеристик можуть пояснювати індивідуальні відмінності в онлайн-поведінці (вибір контенту, надання переваг певним видам діяльності, інтерес до обговорень, певних проблем, послуг, динамічні аспекти спілкування та саморозкриття).

З самого початку формування напряму досліджень поведінки у віртуальному просторі психологи, аналізуючи поведінку та спілкування постулювали та активно просували положення про те, що поведінка особистості в віртуальному просторі спілкування буде принципово зміненою в порівнянні із звичними проявами та експресією у бік негативної емоційності, розгальмованості, задоволенні деструктивних потреб.

Поведінку в розвитку міжособистих стосунків та процеси саморозкриття можна пояснити, використовуючи «модель соціального проникнення». Згідно з цією моделлю на початкових етапах взаємодії з будь-ким ми обмінюємося поверхневою інформацією і по відносно обмеженій кількості тем. Поступово, у міру розвитку стосунків, кількість обговорюваних тем збільшується, учасники розкривають все більш особисту інформацію, а потім можуть переходити до спілкування на особисто значущі теми та більш повного саморозкриття. Варто зазначити, що у віртуальному просторі високий ступінь саморозкриття є практично необхідною передумовою для ефективного спілкування та онлайн-взаємодії. Учасники, що беруть участь в онлайн-контактах, мають спілкуватися на значущі теми та перейти до більш значного саморозкриття вже від самого початку. Напевне в реальному спілкуванні учасники могли б триматися в орієнтувальній фазі спілкування довше та торкатися поверхових тем (розмови про погоду). У віртуальному просторі нормативним, навіть імперативно нормативним, є саморозкриття інтенсивного характеру. Для віртуального спілкування нормативно обговорювали особисті проблеми, свої успіхи зі своїми онлайн-партнерами після початку онлайн-спілкування, ділитися секретами.

Отримані нами в дослідженні результати засвідчують наступне. Властивості особистості, відповідні моделі **Великої п'ятірки** (*відкритість до досвіду, добросовісність, екстраверсія, доброзичливість та нейротизм*) здійснюють вплив на поведінку, саморозкриття та комунікативний досвід, моделюють відповідні поведінкові прояви. Однак учасники з високим

нейротизмом проявляють більш високу емоційну стабільність у віртуальному просторі, ніж в офлайновому світі.

Можна пояснити, що стриманість та обережність досліджуваних з високим нейротизмом у віртуальному спілкуванні відповідає тим самим фазам саморозкриття, які є характерними для реального спілкування. Досліджувані стабільно проявляли вищу емоційну стабільність у віртуальному просторі. Ми дотримуємося того бачення, що у віртуальному просторі справді існують чинники, які можуть викликати так званий ефект розгальмування. Тим не менш учасники нашого дослідження демонстрували значно вищу емоційну стабільність у віртуальному просторі, ніж можна було очікувати відповідно до виявленого рівня за допомогою опитувальника Великої п'ятірки. Отриманий результат свідчить про позитивний вплив віртуального спілкування на людей, які демонструють високий рівень нейротизму в реальному спілкуванні.

Можна припустити, що особи, охоплені дослідженням, відзначаються розвинутими навичками у використанні технологій і для цієї групи користувачів нема різниці між віртуальним та реальним спілкуванням. Досліджувані раніше ефекти розгальмування, саморозкриття та ненормативності характерні були для перших поколінь Інтернет користувачів. Тож фіксована феноменологічна різниця в спілкуванні між світами (віртуальним та реальним) може розглядатися як застаріла феноменологія, що зустрічатиметься все рідше, особливо у групах компетентних користувачів з широкими пізнавальними інтересами та устремліннями. Отримані нами результати стосуються взаємозв'язку між особистістю і поведінкою в соціальних мережах та свідчать, що спілкування в реальному світі та віртуальному просторі, хоч і демонструє певний розрив, однак поведінка особистості є достатньо узгодженою. Використання технологій стало невід'ємною частиною сучасного життя. Інтернет вже не нагадує паралельний світ, а є продовженням реального світу. Тож саморозкриття особистості відбувається так, як і в реальному контексті.